

ARAŞTIRMA MAKALESİ / RESEARCH ARTICLE

İsveç'te Sağ Siyasetin Tarihsel Sosyolojik Analizi: Demokrasi Karşıtlığından Kitle Partilerine

A Historical Sociological Analysis of Right-Wing Politics in Sweden: From Anti-Democracy to Mass Parties

Furkan YAMAN*

Öz

Bu makale, İsveç sağının dönüşümünü tarihsel sosyolojik bir bakış açısıyla incelemektedir. *Longue durée* tarihsel analiz yöntemiyle, 19. yüzyıldan 2000'lere kadar İsveç sağının siyasal, ideolojik ve toplumsal değişimleri detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. İlk kritik dönüm noktası 19. yüzyıldaki hızlı kapitalistleşme sürecidir. Çünkü bu süreçte siyasal ve sosyal yapı tamamen altüst olmuş, yeni sınıflar ortaya çıkmıştır. İkinci eşik, Soğuk Savaş dönemi ve İsveç'in siyasî yapısındaki büyük değişikliktir. Bu dönemde sağ partiler, demokrasiye geçişin etkisiyle ideolojilerini daha demokratik bir çizgiye çekmeye çalışmışlardır. Üçüncü önemli aşama ise 1970 sonrası neoliberal politikalar ve ekonomik durgunluktur. 1973 Petrol Krizi'nin ardından refah devleti sürdürülebilir olmaktan çıkmış, 1976 seçimlerinde 44 yıllık Sosyal Demokrat iktidar devrilmiştir. Ancak, İsveç Sosyal Demokrat Partisi (SAP)'nin toplumsal ve siyasal alandaki hegemonik konumu tamamen yok olmamıştır. Bu makalede sağın hegemonik konuma geçememesinin bir patika bağımlılığına yol açtığı ve bunun beklenmedik sonucunun radikal sağın yükselmesi olduğu iddia edilmektedir. İlgili dönemleri incelemek için makale teorik olarak iki yaklaşımdan istifade etmektedir. İlki, Roy Bhaskar'ın Dönüşümsel Toplumsal Eylem Modeli'dir. Bu model, İsveç'te faillerin toplumsal yapılarla nasıl etkileşime geçtiğini açıklamakta kullanılmıştır ki İsveç sağı faillerden biridir. İkincisi, Ernesto Laclau ve Chantal Mouffe'un hegemonik eklemlenme teorisidir. İsveç'te radikal sağın yükselişiyle sonuçlanan patikanın başlangıcı olan 1976 seçimleri bu teorik yaklaşımla incelenmektedir. Makalede, İsveç sağının bu teoriye uygun biçimde eklemlendiği saptanmıştır. Ancak İsveç örneğinden yola çıkarak hegemonik eklemlenme teorisinin birtakım kusurları olduğu düşünülmektedir. Bu teorinin sınıfsal gerilimleri göz ardı eden tutumunun ve yapı-aktör ikiliğini tanınamamasının, teorinin zayıf noktası olduğu iddia edilmektedir. Nitekim İsveç sağı belirli bir dönemde eklemlenmesine rağmen içinde barındırdığı sınıfsal gerilimler yüzünden SAP'nin hegemonyasının yerini alamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Tarihsel Sosyoloji, İsveç Sağı, Sosyal Demokrasi, Eleştirel Realizm, Hegemonik Eklemlenme Teorisi.

* Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, frknyaman@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3257-5362.

How to cite this article/Atıf için: Yaman, F. (2025). İsveç'te Sağ Siyasetin Tarihsel Sosyolojik Analizi: Demokrasi Karşıtlığından Kitle Partilerine. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 13(Özel Sayı) e110-134. DOI: 10.14782/marmarasbd.1679864

Abstract

This article examines the transformation of the Swedish right from a historical sociological perspective. Using the *longue durée* historical analysis method, it analyzes the political, ideological, and social changes of the Swedish right from the 19th century to the 2000s. The first critical turning point is the rapid capitalist process in the 19th century, which led to the complete upheaval of political and social structures, and the emergence of new classes. The second turning point is the Cold War period and the significant changes in Sweden's political structure. During this time, right-wing parties, influenced by the transition to democracy, tried to adjust their ideologies accordingly. The third phase is the post-1970s neoliberal policies and economic stagnation. After the 1973 Oil Crisis, the welfare state became unsustainable, and the 1976 elections saw the end of 44 years of Social Democratic rule. However, the Swedish Social Democratic Party (SAP) did not completely lose its hegemonic position. This article argues that the Swedish right's failure to achieve hegemonic status led to a path dependency, resulting in the rise of the radical right. The article utilizes two theoretical approaches: Roy Bhaskar's Transformational Model of Social Action (TMSA) to explain the interaction between agents and social structures, and Ernesto Laclau and Chantal Mouffe's theory of hegemonic articulation to analyze the 1976 elections. The article finds that the Swedish right's articulation aligns with this theory, but it also highlights the theory's limitations, particularly its neglect of class tensions and structure-agent dynamics.

Keywords: Historical Sociology, Swedish Right, Social Democracy, Critical Realism, Hegemonic Articulation Theory.

1. Giriş

Her ne kadar tarihsel sosyoloji yirminci yüzyıla ait bir disiplin olarak ortaya çıkmış olsa da Marx'ın eserleri kuşkusuz tarihsel sosyolojinin öncüleridir. “İnsanlar tarihlerini kendileri yapar; ama onu özgür iradeleriyle değil, kendi seçtikleri koşullar altında değil, dolaysız olarak önderinde buldukları, verili, geçmişten devrolan koşullar altında yaparlar (Marx, 2016, s. 19)”. Marx'ın 18. Brumaire'in hemen girişinde geçen bu ünlü tespiti aslında tarihsel sosyolojinin çalışma yöntemini özetlemektedir. Tarihsel sosyoloji, sosyal bilimlerin ele aldığı büyük sorulara ilişkin cevapları, uzun dönemli tarihsel yapıların dönüşümünde¹ (Braudel, 1972) bulmaya çalışmaktadır. Çünkü bugünün büyük sorularının arkasında, sadece bugüne bakarak anlaşılamayacak kadar derin toplumsal yapıların etkisi bulunmaktadır.

Sayırsız büyük sorudan birini, Avrupa'da Nazizm'in yükselişini ele alalım. Nazizm'in yükselişinin sebeplerine yalnızca iki savaş arası gibi kısa bir süreçten bakılırsa Versay Antlaşması'nın Almanya devletine dayattığı ağır koşulların Nazileri iktidara getirdiği sonucuna varılabilir. Ancak bu oldukça kısıtlı bir açıklayıcılığa sahip olacaktır. Tarihte Versay Antlaşması kadar ve hatta onunkinden daha ağır koşullara sahip birçok antlaşma imzalanmış ancak neticesinde hiçbirinde milyonların ölümüne sebep olan Nazi Almanyası benzeri bir devlet ortaya çıkmamıştır². Dolayısıyla kısa süreçler içerisinde gerçekleşen tek bir faktöre indirgenen açıklamalar yetersiz kalacaktır. Almanya'da Nazizm'in neden yükseldiğine getirilen cevapların yeterince açıklayıcı

1 Bu, Annales Okulu'nun “Longue durée” olarak adlandırdığı yaklaşımdır.

2 Örneğin aynı dönemde Büyük Harp'ten yenilmiş çıkan ve Sevr Antlaşması'nı imzalayan Osmanlı Devleti faşizme yönelmemiştir.

olabilmesi için tarihsel bağlama, uzun süreçlerde gelişen toplumsal yapılara, (varsa) söz konusu birimin tikelliğine ve yapıların failleri faillerin ise yapıları nasıl dönüştürdüğüne vurgu yapması gerekmektedir. Bu bağlamda Almanyada feodalizmden kapitalizme geçiş süreci, bu süreçte ortaya çıkan yeni toplumsal sınıflar ve onların şehirde yaşadığı yabancılaşma, ulus devletleşme ve emperyalist yarış tarihsel bağlamları içerisinde değerlendirildiği takdirde sorulan soru açıklayıcı bir şekilde cevaplanabilir. Tarihsel sosyoloji; bir yandan tarihsel olayları arka arkaya dizerek bir önceki olayın bir sonraki olayın nedeni olduğu düşüncesinden tarih bilimini kurtarmayı amaçlarken, hiçbir tarihsel veriyle ilgilenmeden toplumsal olayları teorileştirmekle uğraşan sosyolojiye de tarihsellik katmaya çalışmaktadır. Daha açıkça tarihsel sosyoloji tarih ve sosyoloji bir araya getirmektedir ve Elisabeth Özdalga'nın deyişiyle iki disiplinin toplamından fazlasını oluşturmaktadır (Özdalga, 2011, s. 9).

Marx'ın tespitine tekrar dönüldüğünde, toplumsal yapıların etkisi altında etkileşime giren faillerin, yapıların onları kısıtladığı çerçevede toplumun gidişatına yön verdikleri söylenebilir. Ancak failler sadece tarihin gidişatına yön vermezler; aynı zamanda toplumsal yapıların dönüşümünde de rol oynamaktadırlar. Failler bulunduğu tarihsel koşulları yeniden üreten, değiştirmeye çalışan aktörlerdir. Eğer böyle olmasalardı, toplumların büyük değişimlerinden bahsedilemezdi. İnsanlık, kerameti kendinden menkul toplumsal ilişkiler, kurumlar ve ekonomik sistemlerle; bir kez oluşmuş, sabit ve tarihin başlangıcından beri var olan verili bir toplumsal düzen içinde yaşamaya devam ederdi. Başka bir deyişle toplumlar tarihin dışında yer alırdı. Radikal muhafazakâr dünya görüşünün³ kökenlerinde, bu türden bir toplum anlayışı bulunmaktadır. Onlara göre tarihsel ve toplumsal değişimlerin varlığı reddedilmez ancak değişimler Tanrı'nın yarattığı ilahi düzeni yıkmaya yönelik tabiri yerindeyse "günahkâr", aksi sonuçlar doğuracak (Hirschmann, 1994, s. 19), beyhude (Hirschmann, 1994, s. 55) ve eski toplumsal düzenin kazanımlarını tehlikeye atacak (Hirschmann, 1994, s. 98) çabalar. Kısacası Tanrı'nın oluşturduğu toplumsal düzen bir kereliğine ve en iyi haliyle oluşmuştur⁴. Bundan sonra düzeni değiştirmeye kalkışmış her türlü fail müdahalesi toplumu "geriye" götürmüştür.

Tabii ki Marx'ın tarih anlatısı muhafazakâr tarih anlatısının tam karşısında yer almaktadır. Marksizm, modernist gelenekten beslendiği için tarihin yörüngesinin ileri doğru aktığını varsaymaktadır. Ancak bundan tarihin kesintiye uğramadan ileri aktığı sonucu çıkarılmamalıdır. Tarihte kısa dönemli geri gidişler olsa da kısa geri gidişlerin nihayetinde tarihin tekrar ileri yöneldiği anlaşılmalıdır. Avrupa tarihine bakıldığında, faşizm tecrübesi tarihin kesintili biçimde ileri aktığını kanıtlamaktadır. Tarihin devinimi önce faşizmin yükselişiyle kesintiye uğramış, sonra faşizmin yenilgisiyle rotasına girmiştir.

Marx için tarihi ileri götürenler veyahut getirmeye muktedir olanlar ise sömürülen sınıfların giriştiği mücadeledir. Tarih kaçınılmaz olarak ileri akarken, sömüren ve sömürülen sınıfların

3 Sağ siyasetin tamamının aynı düşünceyi taşımadığı not edilmelidir. Sağcı görüşün gerici addedilmesi için sadece siyasal muhafazakâr olması yetmez, aynı zamanda siyasetin dışındaki sosyal alana dair de mevzu bahis tezler onlar tarafından öne sürülmelidir.

4 Muhafazakârların geçmişte yaşandığını iddia ettiği bir "altın çağ", Tanrı'nın düzeninin uygulandığı döneme referans vermektedir.

arasındaki çatışma sonucunda toplumsal yapılar değişir, dönüşür ve yeni hâllere bürünür. Daha açıkça, Marx'ın eserlerinden tarihin çağırdığı sınıf mücadelesini yürütmeden, öylece bekleyip tarihin değişeceğini uman bir yapısalcı anlayış çıkarılamaz. Öte yandan, Marx'ın faillere tarihi tüm istedikleri gerçekleşecek biçimde dönüştürme gücü bahsetmediği “insanların tarihi geçmişten devraldığı koşullar altında” değiştirdiği ibaresinden anlaşılabilir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, Marx'ın faile mi yapıya mı önem atfettiğine ilişkin soru anlamsızlaşır. Onun için belirleyici olan sınıf çatışmasının ürettiği sonuçlardır (Marx & Engels, 2010, s. 129). Yapı, bu sınıf çatışmasına belirli kısıtlarda bulunarak veyahut imkân tanıyarak etki eder. Ancak aynı zamanda failler sınıf çatışmasının dinamiğidir. Tarihin yönünü faillerin yapısal koşullar altındaki eylemleri belirler. Dolayısıyla Marx, kendi toplumsal kuramında ne yalnızca faili ne de yalnızca yapıyı merkeze alır; aksine, ikisini sentezleyen ve aşan bir yaklaşıma sahiptir (Creaven, 2015, s. 46; Yalvaç, 2021, s. 15).

Marx ile ilgili yapılan “fail-yapı” tartışması, bu çalışmanın İsveç sağının tarihsel dönüşümünü incelemekte kullandığı teorik modelin daha iyi anlaşılması için yürütülmüştür. Ayrıca yazının tarihsel sosyolojiye nereden baktığı da bu vesileyle anlaşılabilir. Fakat tarihsel sosyolojinin Marksizm'den mülhem olmadığı unutulmamalıdır. Tarihsel sosyoloji çalışmaları sadece Marksizm'i değil aynı zamanda Marksizm'in dünya görüşünün tamamen karşısında bulunan birçok farklı teorik tutumu da içermektedir. Hepsini ortaklaştıran yaklaşım, uzun tarihsel süreçlerin içinde toplumsal yapıların, faillerin ve düşüncelerin dönüşümünü inceleyen tarihsel sosyolojidir.

2. Teorik Model

Bu çalışma, İsveç'te sağ siyasetin tarihsel dönüşümünü incelemek amacıyla Roy Bhaskar'ın “Dönüşümsel Toplumsal Eylem Modeli (*Transformational Model of Social Action*)”ni kullanmaktadır. Dönüşümsel Toplumsal Eylem Modeli'ne göre, failler kimi zaman maksatlı, kimi zaman bilinçsizdir (Bhaskar, 1998, s. 123). İçinde bulunduğu toplumsal yapıyı maksatları doğrultusunda bilinçli bir şekilde dönüştürme amacı güdebilirler. Veyahut bilinçsiz bir şekilde yeniden üretebilirler; ancak failler toplumsal yapıyı göz ardı ederlerse eylemleri istedikleri sonucu doğurmaz. Çünkü Bhaskar'a göre (Bhaskar, 1998, s. 40) insanlar kendilerince şekillendirebilecekleri önceden belirlenmemiş bir mekâna gelmezler. Tıpkı Marx'ın bahsettiği gibi, insanlar daha önceden koyulan kurallar vasıtasıyla düzenlenmiş, sayısız dönüşüm geçirmiş ve hâlâ dönüşmekte olan bir toplumsal yapının içine doğarlar. Marx'tan toplumsal yapıların sınıf mücadelesine imkân tanıdığı anlaşılabilir. Toplumsal yapılar konusunda Bhaskar, Marx'ın sözlerini açıklığa kavuşturarak, toplumsal yapılarla failler arasında ikili ve etkileşimsel bir ilişki kurar. Toplumun hem insan eyleminin koşulu hem de yeniden üretiminin sonucu olduğunu belirtir (Bhaskar, 1998, s. 37). Başka bir deyişle, insanlar yapıların ürünüdür ancak insanlar yapıları dönüştürebilir (Bhaskar, 1998, ss. 37-38). Bhaskar Dönüşümsel Toplumsal Eylem Modeli'yle, yapıyı failin pratiklerine indirgeyerek yapı ile faili bütünleştiren tarihselcilikten ve Marksizm'in yapısal determinist yorumlarından farklı bir bakış açısı sağlar (Kolasi, 2024, s. 82).

Öte yandan sınıf çatışmasının yarattığı toplumsal gerilim Bhaskar'ın modelinde açıkça izlenebilir. Çünkü bu modelde failer gerek gündelik pratiklerinde gerek maksatlı eylemlerinde toplumsal yapılarla etkileşim içindedir. Toplumsal yapılar görünmezler, ancak etkileri toplumsal ilişkilerde ve bireylerin faaliyetlerinde gözlenebilir (Bhaskar, 1998, s. 27). Kapitalizmin yarattığı eşitsizlikler bağlamında sömüren ve sömürülen sınıflar arasındaki mücadele günümüzün dünyasının dinamiğidir. Bireyler eylemleriyle ister istemez bu toplumsal dinamiğe katılır. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda; İsveç sağını temsil eden partiler, tabii ki maksatlı birer faildir. İsveç'in dinamik toplumsal yapısı belirli fırsatlara ve kısıtlara sahiptir. Kendi maksatları doğrultusunda hareket ederken bir dizi kendilerinin istemediği ve beklenmeyen sonuçlara sebep olmuşlardır.

Bu çalışmada, İsveç'in 19. yüzyıldan bugüne değin toplumsal yapısının dönüşümü, Dönüşümsel Toplumsal Eylem Modeli'yle açıklanmaktadır. Model failerin eylemlerinin beklenmedik sonuçlar doğurabildiğini öne sürmektedir. Ancak maksatlı failerin maksatlarını gerçekleştirirken kullandığı stratejiler derinleştirilmelidir. Bhaskar'ın eserlerinde failerin stratejilerinin neler olduğu doğrudan açıklanmamaktadır. Onun eserlerinden hareketle dolaylı sonuçlara varılabilir. Fakat partilerin stratejilerini test edebilmek için başka bir teorik modele ihtiyaç vardır. Bu bağlamda, İsveç'te sınıfları temsil eden partilerin toplumsal yapıları dönüştürmekte kullandığı hegemonik ve karşı hegemonik stratejiler incelenmektedir. Sağ partilerin toplumsal yapıları dönüştürme stratejileri, Ernesto Laclau'nun hegemonik eklemlenme teorisiyle açıklanmaya çalışılmaktadır. Makale, bu partilerin —özellikle seçimlerde— hegemonik eklemlenmeye uygun bir stratejiyle hareket ettiğini kabul etmekte; ancak yalnızca bu stratejiyi kullanmalarından dolayı karşı hegemonik mücadelelerinin sonuç vermediğini iddia etmektedir. Nihayetinde Ernesto Laclau'nun temsilcilerinden biri olduğu post-Marksist akımın Marksizm'e alternatif olarak geliştirdikleri “söylemlere dayalı” model eleştirilmektedir. Sivil topluma etki etmeyi amaçlamayan veyahut yeterli derecede etki edemeyen, hegemoniye karşı salt söylemsel düzeyde eleştirilerde bulunan karşı-hegemonik mücadelelerin başarısız olduğu, İsveç sağı örneğinde görülmektedir. İsveç sağı, 1976'da 44 yıllık İsveç Sosyal Demokrat Partisi (SAP) dönemini bitirmiş olmasına rağmen hâlâ sivil toplumda ve siyasette onun hegemonik yerini alamamıştır. Sosyal Demokrat Parti bu tarihten sonra güç kaybetmiş ve özellikle 2000 sonrasında radikal sağın yükselişiyle birlikte Gramsciye tabirle “organik kriz” meydana gelmiştir. Potansiyel olarak, bu güç boşluğunu merkez sağ partiler değil radikal sağ⁵ doldurmaya aday görünmektedir. Merkez sağ partiler 1976'daki zaferin arkasını getiremediği gibi, İsveç Sosyal Demokrat Partisi son seçimlerden yine birinci parti olarak ayrılmıştır⁶. İsveç Demokratları ise aynı seçimlerde ikinci parti konumundadır. Bhaskar'ın modelinden hareketle, İsveç'te yükselen radikal sağın, merkez sağ partilerin toplumsal eylemlerinin beklenmedik sonucu olduğu söylenebilir.

İsveç sağı örneğinde bu patika radikal sağın yükselişinin yolunu açmıştır. Test etmeye geçmeden önce Laclau ve Mouffe'un teorik çerçevesi açıklanmalıdır. Laclau ve Mouffe'un hegemonik

5 İsveç Demokratları'ndan (SD) bahsedilmektedir.

6 İsveç Demokratları ikinci parti konumuna gelmiştir.

eklemlenme teorisi, Marksizm'in tarihin motoru olarak gördüğü sınıf çatışmasını temel almaz. Zaten bu yüzden de Laclau ve Mouffe post-Marksist literatürün içinde sayılmaktadır. Onlara göre insanları salt sınıfsal pozisyonları yönlendirmez. Toplumsal aktörler, birbiriyle yarışan rakip söylemler içinde tikelliğe, yani özgül taleplere sahiptir (Laclau & Mouffe, 2012, s. 15). Kimi zaman birbirinden farklı kimi zaman belirli ölçülerde benzeşen özgül talepler bir karşı-hegemonik söylem etrafında birleşir ki bu eşdeğerlik zincirini meydana getirir. Özgül talepleri bir araya getiren karşı-hegemonik hareketin hedefidir. Toplumsal hareketlerin temelinde sürekli değişen tikel kimlikler bulunmaktadır. Dolayısıyla Laclau ve Mouffe'ta sınıfın yerini kimlik alır.

Tikel kimliklerin hegemonik eklemlenmesinin sağlanabilmesi için eşdeğerlik zinciri oluşmalıdır. Laclau ve Mouffe'a göre, farklı talepleri barındıran eşdeğerlik zincirinin bir arada kalabilmesi bir "boş gösteren" aracılığıyla gerçekleşir. Boş gösteren net bir anlama sahip olmayan, her yöne çekilebilecek, yorumlanmaya açık bir kavramı ifade etmektedir (Laclau, 1996, ss. 37-38). Kavram, farklı özgül taleplerin birleştirilirken, üstüne ortaklaşacak net bir tanımı olmamasından dolayı adeta tutkal vazifesi görür. Örneğin radikal sağ partilerin sıklıkla kullandığı "yozlaşmış elitler" kavramını ele alalım. Anlamı yeterince açık değildir. Kimi veya kimleri kastettiği anlaşılamaz. Ancak bir araya gelen tüm tikellikler için olumsuzluk çağrıştırır. Farklı talepler bu ortak olumsuzluk çağrışımı etrafında toplanır. Diğer taraftan eliti tanımlayan cümlelerin içinde başka işaretler de sıralanır. Laclau ve Mouffe'a göre, kriz anlarında toplumsal kimlikler de kriz yaşar (Laclau, 1996, ss. 217-218). Nihayetinde önceki hegemonyanın boş göstereni kapsayıcılığını yitirir. Bu sefer, yeni hegemonik eklemlenmenin boş göstereni etrafında tikel kimlikler toplanmaya başlar.

Gerçekten de 1976 İsveç seçimlerinde SAP'yi iktidardan indiren sağ stratejinin temelinde hegemonik eklemlenme görülebilir. O yıllarda yükselen sol görünümlü çevreci harekete destek vererek karşı-hegemonik bir söylem etrafında birleşmişlerdir. Fakat sağın seçimi kazanmasına ve hatta SAP'nin hegemonik konumunu zayıflatmasına rağmen kendisi hegemonyasını kuramamıştır. Sağ siyaset ekonomik büyümeye dayalı neoliberal ajandasını gerçekleştirmek amacıyla çevreci hareketlere söylemler düzeyinin dışında kayda değer bir destek verememiştir. Kimlik temelli hegemonik eklemlenme SAP'nin işçi sınıfına dayanan hegemonyası karşısında kısa süreli iktidarda kalabilmiştir. Çünkü kimlik temelli politikanın altında sağın temsil ettiği burjuva sınıfı ile çevreci hareketlerin içindeki işçi ve orta sınıfın çıkarları birbiriyle çatışmaktadır. Sınıfsal çıkarların uyuşmazlığı hegemonik karşı hareketin önünü tıkamıştır. Dolayısıyla söylem düzeyinde kalan ve aynı zamanda sınıfsal çatışmayı içeren karşı hegemonik hareketlerin hegemonya kurmakta başarısız olacağı iddia edilebilir. Sınıf çatışmasını ihmâl ederek, tikel kimlikler üzerinden bir hegemonyanın yıkılıp yerini diğerinin alması süreci İsveç örneğinde görüldüğü üzere sorunludur. Hegemonik eklemlenme modeli, siyasi partilerin kullandığı seçim stratejilerinden biri olarak görülebilir. Ancak hegemonyaların yükselişini ve düşüşünü anlatmakta yetersizdir. İçinde sınıf çatışması barındıran eklemlenme hegemonya kuramaz.

Hegemonik eklemlenme teorisinde bir diğer sorun, post-yapısalcılığın düalist fail-yapı ayırımına karşı çıkmasından kaynaklanmaktadır. Laclau ve Mouffe (1996, s. 182), toplumsal gerçekliği anlamdan ibaret görerek onun bir hegemonya kurma mücadelesi olduğunu söyler. Aynı vurgu

asında yapı kavramsallaştırmasına da yansır. Anlamlar dur durak bilmeden değiştiği için toplumsal yapılar da sürekli değişir ve asla nihayete eremez (Laclau, 1996, s. 178). Dolayısıyla sürekli değişen bir şeyin özü veyahut maddi varlığı olduğu söylenemez. Yapının içinde bulunan özne ise nihayete eremeyen yapının sağladığı boşluğu eylemleriyle doldurmaya çalışır (Laclau, 1996, s. 92). Ancak özne de tıpkı yapı gibi sabit değildir. Toplumsal ilişkiler içinde sürekli inşa edilir (Laclau, 1996, s. 194). Anlamlar değiştikçe birbirinden ayrı düşünülemeyen aktör ve yapının dönüştüğü varsayılır. Tabiri caizse özne ve yapı bütünüleştiktir. Laclau ve Mouffe'ta ikili ayrım bulunmadığı için toplumsal yapının öznenen ayrı olan varlığı göz ardı edilir. Bilimsel realizm, yapı ve faile ontolojik olarak ayrı birer gerçeklik biçiminde bakar. Oysa toplumsal yapılar ve aktörler birbirini etkileyen ancak ontolojik olarak ayrı iki birimdir. Bu sebeple yapı ve aktörün tamamen silinip yerini anlamların aldığı bir düşünce başarısız olur. İsveç örneği bunun kanıtıdır. Sürekli yeniden inşa edilen öznenin farklı özgül talepleri etrafında birleştirmeye çalışması hegemonik dönüşümü açıklamakta yetersizdir. Ekonomik yapılar öznenin onları anlamlandırmasından bağımsız olarak var olurlar. Kapitalist ekonomik sistem öznelere tarafından her ne şekilde anlamlandırılırsa anlamlandırılınsın, ondan doğan eşitsizlik nesneldir. Anlamın kapitalizmin eşitsiz olmadığı yönünde değişmesi, eşitsizliğin nesnel gerçekliğini boşa çıkarmaz. Ekonomik yapılar öznenen bağımsız olarak var olur. Diğer taraftan toplumsal krizleri ve hegemonik mücadeleleri anlamların değişmesiyle açıklamak indirgemeciliktir. Toplumsal değişimlerin arkasında yatan nedensel mekanizmalar bulunmaktadır. Bilimsel realizm teorilerin nedensel mekanizmaları, derin yapıları ve süreçleri açığa çıkarmaya yaradığını vurgular (Bhaskar, 2008, s. 160) ki bununla tarihsel sosyolojik yaklaşım oldukça örtüşür. Örneğin İsveç'te 1976 yılında SAP'nin iktidar düşüşünün tek nedeni, rakip hegemonik eklemlenmenin başarılı şekilde anlamı değiştirmesi değildir. Anlam değiştirme girişimi sağ partilerin stratejik mücadelesidir. Fakat SAP'nin iktidarını kaybetmesine yol açan yapısal faktörler bulunmaktadır ki bunlara ilerleyen bölümlerde değinilmiştir.

Bu çalışmada, Laclau ve Mouffe'un teorisinden istifade edilmesinin sebebi, toplumsal yapının dönüşüme müsait olduğu "kritik dönemeçlerde" uygulanan stratejilerin beklenmedik sonuçlar doğurduğunu ispatlamaktır. İsveç sağının kritik dönemeçlerde uyguladığı strateji, Laclau ve Mouffe'un hegemonik eklemlenme modeli uygundur. İsveç sağının kritik dönemeçlerdeki stratejisi radikal sağın yükselmesiyle sonuçlanan bir "patika bağımlılığı" yol açmıştır. Patika bağımlılık kavramı, geçmişte alınan bir kararın gelecekteki sonucu nasıl etkilediğiyle ilgilenmektedir. Bu kavrama göre aktörlerin geçmişte aldığı kararlar tarihsel süreci bir yola sokar ve diğer tüm olası yolların önü tıkanmış olur (Mahoney, 2001, s. 8). Diğer yollar artık cazipliğini kaybeder.

İsveç sağının İsveç siyasetini sürüklediği patikanın sonunda ne oldu ve neden SAP'nin zayıflayan hegemonyasının yeri merkez sağ tarafından doldurulamadı? Öncelikle 1976 yılında içinde farklı sınıfsal çıkarların çatışması olan gruplar bir araya geldi. Başka bir deyişle eşdeğerlik zinciri kuruldu. Ancak bu eşdeğerlik zincirinden yeni bir hegemonya çıkmadı. SAP 1976'da 40 yıllık iktidarını kaybetse de 1982'de tekrar hükümet kurdu. O günden bugüne kurulan sekiz İsveç hükümetinin beşinin Başbakanı SAP'den çıkmıştır. Ayrıca 1982'den beri yapılan tüm seçimlerde en çok oyu alan partidir. Hegemonik durumunun kriz içinde olduğu kabul edilebilir. Çünkü

ideolojik tutumunda ve refah devleti politikalarında yaşanan değişimle beraber hükümet kuramadığı seçimler olmuştur. Hegemonik krize içinde sınıf çatışması barındırmayan sağ blokla karşılık verilemediği için radikal sağ güçlendi. Gramsciyen tabirle organik krizin ve sağın yanlış stratejisinin beklenmedik sonucu radikal sağın yükselişidir. Radikal sağ parti İsveç Demokratları (SD), 2022 seçimlerinde ikinci parti oldu. 2010'da ilk kez parlamentoya girdikten sonra oylarını kademeli olarak artırmış durumda. 2010 seçimlerinde aldığı %5 oy, 2022 seçimlerinde %20,5'e yükseltmiştir (Deloy, 2022). Ancak İsveç Demokratları da sınıfsal çıkarların çatışmadığı ittifak kuramazsa hegemon olamaz.

3. İsveç Parlamentosu *Riksdag*'ın Kökenleri

İsveç'te modern anlamda siyasal partilerin oluşumu, 20. yüzyılın başına gitmektedir. Fakat, tabii ki, bu partiler bir anda, sebepsiz yere ortaya çıkmamıştır. 18. yüzyılda İsveç monarşisinin parlamento karşısında yaşadığı güç kaybı, 19. yüzyılda ekonomide yaşanan kapitalist dönüşüm ve yükselen toplumsal hareketler, kitlelerin siyasi partilerle temsilinin yolunu açmıştır. 1945 sonrası sağ siyasetin dönüşümü, bu uzun tarihsel sürecin mirasıdır. Toplumsal çatışmalar, sınıf gerilimleri, dış devletlerle sürdürülen mücadele ve iç isyanlar, İsveç siyasetini doğrudan etkileyen süreçlerdir. Bunlardan en önemlisi, İsveç'in 19. yüzyılda yaşadığı kapitalist dönüşümdür. Çünkü kapitalist ekonomiyle oluşan işçi sınıfının toplumsal hareketlerde ağırlığını hissettirmesi, genel oy hakkının kazanılmasında büyük rol oynamıştır. Liberal ve sosyalist hareketler, orta sınıf ve işçi sınıfının tamamının oy hakkı kazanması için büyük partiler kurmuştur. Ancak bundan önce, parlamentarizmin monarşi karşısında nasıl güç kazandığına değinilmelidir.

İsveç Parlamentosu'na *Riksdag* ismi verilmektedir. Kökenleri çok erken tarihlere, 15. yüzyıla dayanmaktadır. Ancak daha önceki dönemlerde, soylular, tüccarlar, din adamları ve çeşitli yerel eşrafın temsilcileri, yönetimle ilgili konulara dair konsey toplantıları düzenlemeye başlamışlardır. Orta Çağ İsveç'inde toplum özgür olanlar ve olmayanlardan oluşurken, özgür olanların içinde dört sınıf bulunmaktaydı: din adamları, şehir elitleri (burjuvazi), büyük toprak sahipleri ve soylular (Nordstrom, 2002, s. 36). Bu sınıfların temsilcileri *Riksdag*'a 15. yüzyılda temsilci göndermeye başladı. Monarşi parlamentoyu daha çok danışma meclisi olarak görmekteydi ancak parlamento dış politika, savaş kararları ve yeni koyulacak vergiler üzerinde etkiliydi (Nordstrom, 2002, s. 37). Savaş teknolojisinde yaşanan değişiklikler monarşinin vergi ve asker ihtiyacını artırdı (Nordstrom, 2002, s. 37). Bu da demektir ki Charles Tilly'nin devletler ve savaşlar arasında kurduğu ilişki İsveç'te geçerlidir. Tilly (2001, s. 40)'ye göre, dış tehditler büyüdükçe ve savaş teknolojileri geliştikçe monarşiler giderek daha çok parlamentoya ve aristokrasiye taviz vermek zorunda kalmıştır. İsveç'te monarşinin giderek çözülmesi bu teze dayandırılabilir. Monarşinin gücünün ilk kez sınırlanması, Büyük Kuzey Savaşı sırasında İsveç'in uğradığı ağır yenilgi ile başlamıştır. Savaşta XII. Karl ölmüştü ve parlamento mutlak monarşiye savaşın faturasını kesti. 1718'de mutlak monarşinin yerini anayasal monarşi aldı. 1718'den 1772'ye kadar süren İsveç'in "Altın Çağı", III. Gustav'ın mutlak monarşiyi yeniden kurmak için gerçekleştirdiği darbe girişimiyle sonlandı. III. Gustav'ın reformcu güçler tarafından suikast sonucu öldürülmesiyle

yerine oğlu IV. Gustav geçmiştir. Yine bir savaş, 1809'daki Napolyon Savaşları, monarkın tahtını kaybetmesine sebep olmuştur (Nordstrom, 2002, s. 49). IV. Gustav hem tahtını hem Finlandiya'yı yitirmiştir. 1809'da tekrar monarşinin yetkileri sınırlandırıldı.

4. Büyük Dönüşüm: 19. Yüzyıl

İsveç'in toplumsal yapısındaki asıl dönüşüm, 19. yüzyılda kapitalistleşme süreciyle gerçekleşti. İsveç, bundan önce artığa büyük toprak sahiplerinin el koyduğu, feodal bir tarım toplumdur. Ancak İsveç'i diğer Avrupalı feodal devletlerden farklı kılan, mülksüz köylülerin sayısının çok daha az olmasıdır. Tarım işçilerinin önemli bir kısmı, feodal beyden bağımsızdı ve kendi toprağına sahipti (Östberg, 2024, s. 16). Bu nedenle, yapısal koşulların İsveç köylüsünü toplumsal hareketlere katılmak konusunda avantajlı kıldığı söylenebilir. Başka bir deyişle, yapı Avrupalı köylüler için kısıtlayıcı, İsveçli köylüler için fırsat tanıyıcı bir rol oynamıştır. Öte yandan, İsveç köylüsünün bağımsızlığı, Barrington Moore'un teorisinin sınırlarını aşan bir örnektir. Moore tarım toplumlarında köylü sınıfının genellikle bağımlı ve güçsüz olduğunu belirterek, bu durumun otoriter yönetimlere yol açtığını savunur (Moore, 2016). İsveç'te köylülerin durumu bahsettiğinden tamamen farklıdır. İsveç'te köylüler yalnızca bağımsız ve görece güçlü değildi; aynı zamanda toprak reformu, sosyal haklar ve siyasi partileşme süreçlerine aktif şekilde katılarak demokratikleşmeye katkı sağladılar. Moore'un Almanya ve Japonya'da otoriterliği köylünün güçsüzlüğüne bağlamasına karşın (Moore, 2016, s. 337), İsveç'te köylülerin bu devletlerdekinden tamamen farklı bir rol oynaması, insanların tarihlerini yaparken karşılaştıkları farklı verili koşulların sonucudur.

Kapitalizmin ülkede gelişmesi, toplumsal yapıyı altüst eden tarihsel sürecin ve İsveç modelinin doğuşunun önünü açmıştır. İsveç'in uluslararası piyasa ekonomisine dâhil oluşuyla, yakınındaki devletlere kereste temin etmeye başladı. Norrland kıyısında, özellikle Sundsvall çevresinde kereste fabrikaları türerken, etrafında yeni bir işçi sınıfı oluştu ve işçilerin fabrikalarda kullanacağı aletlerin yapıldığı mekanik atölyeler için de işçiye ihtiyaç vardı (Östberg, 2024, s. 18). Kırdan kente göç artarken işçi sınıfı büyüdü. Sermayedar sınıfı ile işçi sınıfı arasındaki modern kapitalist sömür ilişkisi neticesinde sınıf çatışması alevlendi. Öte yandan 1850'lere gelindiğinde köylülerin toprak sahipliği oranı %80'lerden %50'lere geriledi (Östberg, 2024, s. 17). Köylüler elindeki toprakları vergi yükünden ve borçlarından kurtulmak için sattı. O dönemde çiftçilerin bankalara borçları oldukça yüksekti (Bengtsson, 2023). Köylüler daha yüksek kazanç elde etmek amacıyla şehirlere göç etmeye karar verdiğinde, önemli bir kısmı ormanlık topraklarının değerlendirileceği hesap edemeden sermayedarlara sattı (Östberg, 2024, s. 18). Sermayedarların çiftçinin ormanlık alanlarını satın alması çiftçinin mülksüzleşmesine, yani proleterleşmesine yol açtı. Çiftçiler demokratikleşmeye giden sürece katıldı. Bu durum, faillerin toplumsal eylemlerinin beklenmedik bir sonucudur.

İsveç'in tarımsal toplumunda yaşanan bu büyük değişim, kapitalist sınıf çatışmasını gün yüzünü çıkardı. Aynı zamanda köylü sınıfının sınıfsal pozisyonunu da değiştirdi. Köylüler önemli oranda

mülksüzleşmeye başladı. Mülksüzleşen köylü, yeni ortaya çıkan işçi sınıfı ve şehirlerde yaşayan orta sınıf maddi koşullarını iyileştirmek amacıyla toplumsal hareketlere yöneldi. İşte İsveç'in demokratikleşme süreci ve modern anlamda siyasal partilerin ortaya çıkışında bu toplumsal hareketler büyük rol oynadı. 19. yüzyılın ikinci yarısında seçmen yüzdesi açısından en gerideki devletlerden biri %24'lük oranla İsveç'ti (Östberg, 2024, s. 19). Seçmenlik kazançlara ve verilen vergilere göre düzenlenmekteydi.

İsveç siyasetinde merkez sağ pozisyonunda bulunan ve sonradan Merkez Partisi ismini alacak olan Ulusal Tarım Birliği 1915'te kurulmadan önce, kırsal kesimin talepleri iki temel çerçevede yoğunlaşmaktaydı: bankaların faizleri düşürmesi ve arazi vergilerinde kesintiler (Bengtsson, 2023, s. 79). Çiftçilerin bu talepleri şehirli burjuvazi ile bağdaşmaktadır. Devletin ekonomik alandan çekilerek burjuvaziye yer açması ve vergileri düşürmesi onların da işine gelmekteydi (Bengtsson, 2023, s. 79).

1850'lerden sonra toplumsal hareketler güçlendi. 1880'lerin sonuna değin, güçlenen toplumsal hareketlerde genel oy hakkı, ulusal motifler, yerel çıkarlar, sosyal ve dinî haklar ön plandaydı. Örneğin kilise dışı dini ibadetlerin serbest bırakılmasını talep eden Özgür Kilise Hareketi ve alkolün toplumsal sorunlara yol açtığını öne süren İçki Karşıtı Hareket en büyük toplumsal hareketlerin başını çekmekteydi (Östberg, 2024, s. 19). "Fölkmöten" ismi verilen halk toplantıları parlamentoda siyasal temsil noktasına gelmeden önce son duraklardan biriydi. Halkın geniş kesimleri toplanmaya başladı. Toplantılara zaman zaman muhafazakâr siyasiler de katılmakta ve alınan kararlarda onların gözü önünde olmaktaydı (Bengtsson, 2023, s. 78). Bengtsson (2023, s. 80), bu toplantılarda liberal fikirlerin ve milliyetçiliğin baskın olduğunu, o dönemin muhafazakâr gazetelerinin ise toplantı katılımcılarının eğitim seviyelerini öne sürerek onları aşağıladığını belirtmektedir. İsveç'te muhafazakârlar, genel oy hakkına karşı çıkmakta; bu hakkın yalnızca belirli bir gelir ve servet düzeyine sahip erkeklere tanınması gerektiğini savunmaktaydı (Bengtsson, 2023, ss. 80-81). 1850'ler ve 1860'larda parlamentodaki milletvekilleri arasında, modern anlamda siyasi parti olarak değerlendirilemeyecek iki hizip bulunmaktaydı: birincisi kırsal çıkarları savunan *Country Party*, ikincisi ise şehirli elitlerin çıkarlarını temsil eden görece reformist *Intelligence Party*. Bengtsson (2023, s. 81)'a göre, her iki hizip de oligarşik yönetimi savunmaktaydı. *Country Party*, günümüzde İsveç'in en büyük ikinci partisi olan İlmli Birlik Partisi'nin; *Intelligence Party* ise Liberal Halk Partisi'nin öncülü sayılabilir.

1866 yılında İsveç'te önemli bir anayasal reform gerçekleştirildi. Toplumun "özgür" kesimlerini ayrı ayrı temsil eden dört parçalı parlamento yapısının yerini, iki meclisli bir sistem aldı. Östberg (2024, ss. 18-19), oy hakkından kadınların dışlanması ve erkek nüfusunun sadece %10'unun bu hakka sahip olması sebebiyle derin bir demokratikleşmeye yol açmadığını söylemesine rağmen, bu reform toplumsal yapının dönüşümünü sembolize etmektedir. Kapitalizmin İsveç'e nüfuz etmesiyle toplumsal sınıflarda yaşanan büyük değişim karşısında, ileride sağ partileri kuracak muhafazakâr elitler, kitlesel bir devrimi önlemek amacıyla taviz vermek zorunda kalmıştır. Öte yandan, 1866 reformlarında kapitalist dönüşümün etkisi şirketlere oy hakkı tanınmasında görülebilir. Oy hakkı vergilere göre belirlendiğinden, yerel düzeyde şirketler önemli avantajlar

elde etti. Bir şirket, belediyede çalışan tüm işçilerden daha fazla oy hakkına sahip olabiliyordu (Östberg, 2024, s. 19).

1866 reformları, ezilen sınıfların tarih sahnesine çıkmasına olanak tanıyan yapısal koşullarla faillerin etkisinin birleşiminin bir tezahürüdür. Kapitalist dönüşüm sosyal ve siyasal hakların genişlemesine sebep olmuştur. Aynı zamanda failler demokratikleşme sürecinin gelişiminde katalizör görevi görmüştür. Adım adım büyüyen toplumsal hareketlerin eylemleri feodal toplumsal yapıyı dönüştürmüştür. Yönetici sınıflar bir yandan devrim korkusuyla kitleleri ufak tavizler vermek zorunda kalırken, diğer taraftan şirketlere tanınan oy hakkıyla sermayedar sınıfın çıkarlarını göz etmiştir. Bu dönüşüm, karşıt sınıfsal çıkarların çatışması yoluyla gerçekleşmiştir. İsveç'te demokratik hakların kitlelere yayılması 1870'lerin sonunda işçi sınıfının toplumsal hareketlere katılımıyla gerçekleşecektir.

5. 19. Yüzyılın Sonu: İşçi Sınıfı Sahnede

Avrupa'da 1848 devrimlerinden sonra yayılan siyasal hareketlilik sosyalist değil, daha çok ulusal ve burjuva-demokratik nitelikliydi. Ulusal demokrasiyi tesis etmek adına monarşilere karşı yürütülmüştü. İsveç'teki toplumsal örgütlenmelerin istekleri de 1880'lere gelene değin, muadillerinden farksızdı. İşçi sınıfını örgütleyecek genç aydınlar, Almanya gibi sosyalist düşüncelerin etkili olduğu devletlere gidip geldikçe (Bengtsson, 2023, s. 81) İsveç'te sosyalist düşünce güçlendi. Ayrıca, 1880'lerde sanayileşme iyice baş göstermişti. İşçi sınıfının gerçekleştirdiği ilk grev, 1879'daki Sundsvall greviydi. Muhafazakâr gazeteler işçi hareketinden korkarak, "Enternasyonal Burada" başlıklı manşetler yayınlıyorlardı (Östberg, 2024, s. 21). İşçilerin ücretlerinin düşmesi ve işverenlere devlet desteği sağlanması üzerine başlayan grev, devlet tarafından ordu aracılığıyla bastırılmıştı (Östberg, 2024, s. 21). Grev başarısızlığa uğramasına rağmen örgütlenme eksikliğini ortaya çıkararak sendikalaşmanın önünü açtığı için oldukça önemlidir (Östberg, 2024, s. 22).

İşçi sınıfına ulaşmaya çalışan liberal işçi sendikalarının, evrensel oy hakkını ve grevleri reddetmesi genç sanayi işçi sınıfını sosyalist sendikalara üye olmaya itti (Östberg, 2024, s. 23). Merkez Sendika Komitesi'nin sosyalist bir programı kabul ettiği 1885 tarihinde, Sosyal Demokrat derneği kuruldu ve *Social-Demokraten* gazetesi yayımlandı (Östberg, 2024, s. 23). Nihayetinde İsveç Sosyal Demokrat Partisi 1889 yılında kuruldu. Sosyal Demokrat Parti'nin İsveç siyasetindeki hegemonik konumu, sendikalar ve toplumsal hareketlerle kurduğu doğrudan ilişkiyle bağlantılıdır. İşçi sınıfının siyasetteki tek temsilcisi olarak arkasına toplumun en kalabalık kesimini almıştır.

6. Modern Partilerin Ortaya Çıkışı: İlericilere Karşı Gericiler

1902 yılında Liberallerin parti kurması, genel oy hakkı mücadelesinde Sosyal Demokratlar ile Liberalleri ortak hedefler etrafında birleştirdi. Bu iki grubun ana hedefi, 1866 parlamento reformunun daha ileri taşınmasıydı. Genel oy hakkına karşı çıkan parlamentodaki muhafazakâr

milletvekilleri, monarşi yanlısı ve reaksiyoner bir tutum sergilemekteydi. Milletvekilleri arasında, parti kurmanın ulusal birliği zayıflatacağı yönünde görüşler olmasına rağmen (Möller, 2020, s. 56), 1904 yılında, bugün İlmli Birlik Partisi olarak bilinen Genel Seçim Birliği kuruldu. 19. yüzyıldan itibaren yaşanan radikal dönüşümler, aristokrasi, burjuvazi ve zengin sınıfların ortak çıkarlarını korumaya çalışan muhafazakârlar tarafından engellenmeye veya en azından yavaşlatılmaya çalışıldı. Ancak, 1906 yılına gelindiğinde, bu dönüşüme karşı dirençleri kırılmıştı. Sosyalist ve liberal kesimler, iki meclisli İsveç parlamentosunda çeşitli reformlar talep ediyordu: elitlerin çıkarlarını gözetken Birinci Meclis'in gücünün İkinci Meclis lehine gücünün azaltılması, çoğunluk sistemine dayalı seçimlerin düzenlenmesi ve genel oy hakkının genişletilmesi (Nordstrom, 2002, s. 69).

1906'da Arvid Lindman liderliğindeki Muhafazakâr Hükümet, İkinci Meclis'te genel oy hakkını kabul eden bir yasa tasarısı sundu; ancak orantılı temsil sistemi ve Birinci Meclis'te gelire dayalı çoklu oy uygulaması devam edecekti (Nordstrom, 2002, s. 69). Muhafazakâr milletvekillerinin, yeni seçilen vekiller hakkında yeterli bilgiye sahip olmadan ve ideolojik propaganda amacıyla konuştuklarını itiraf etmeleri, değişen siyasal koşullardan duydukları rahatsızlığı açıkça ortaya koymaktadır (Kurunmäki, 2024). Demokratikleşmenin parlamentonun uzlaşmacı niteliğini bozacağından şikâyet etmekteydiler (Kurunmäki, 2024, ss. 13-14).

1911 ile 1917 yılları arasında İsveç, Liberal Parti ile Muhafazakâr Parti arasında kurulan koalisyon hükümetleri tarafından yönetildi. 1917 yılındaki seçimlerde SAP birinci parti oldu. Partinin lideri Hjalmar Branting'in kurduğu hükümet, demokratikleşme ve işçi hakları konusunda bir dönüm noktası teşkil etmiştir (Möller, 2020). 1919 yılında kadınlar ilk kez oy hakkı elde etmiş, 23 yaşında ve İsveç vatandaşı olan herkes oy kullanma hakkına sahip olmuştur. Ancak, Kurunmäki'nin (2019) ifadeleriyle, muhafazakârlar bir günde demokrat olmamışlardır. 1920'li ve 1930'lu yıllarda ise evrensel oy hakkına yönelik eleştirilerini sürdürmüşlerdir; zira, modern eşitlik anlayışının, İsveç'in tarihsel "kadim özgürlük" geleneğiyle bağdaşmadığını savunuyorlardı. Onların monarşi ile halk arasındaki ilişkiye dair anlatısı, İsveç romantiklerinden Geijer'in İsveç tasvirine dayanmaktaydı: Özgür köylülerin ve topluluğun yasalarını onaylamak zorunda olan seçilmiş bir kralın eşitlikçi ve seçilmiş meclisleri üzerine inşa edilen eski bir siyasi sistem (Kurunmäki, 2019, s. 150). Dolayısıyla yeniliğe karşı gelenek vurgusu açıkça görülebilir.

Runestam (2023, ss. 86-87)'a göre, oy hakkının kaçınılmaz olduğunu düşünmelerine rağmen, muhafazakârlar direniş göstermeye devam etmiştir. Bunu önlemek için uyguladıkları stratejiler oy verme yaşını yükseltme ve vergi borcunun olmaması gibi standartlara yönelikti. Arvid Lindman liderliğindeki muhafazakâr hükümetin 1907 yılında getirdiği oy hakkı reformu, oy hakkının kaçınılmaz olduğu fikrinin muhafazakârlarca benimsendiğinin göstergesiydi (Runestam, 2023, s. 86). Muhafazakârların sert direniş göstermemesinin başka bir sebebi de uluslararası ortamdan kaynaklanmış olabilir. Avrupa 20. yüzyılın başında adım adım savaş sürüklenirken, İsveç'in Rusya ve Almanya'dan duyduğu jeopolitik korkular mevcuttu. Elbette, olası bir savaş durumunda özgürlük ve hakları tanınmayan İsveç halkının, devleti desteklemesi beklenemezdi. Öte yandan, SAP da bu dönüşümün farkına varmış olmalı ki, iki savaş arası dönemde Muhafazakâr partilerin

başlangıçta demokratikleşmeye, genel oy hakkına ve sosyal reformlara karşı çıkmalarına rağmen, demokrasi yanlısı kitle partilerine dönüşmeleri, tarihsel sosyoloji açısından önemli bir araştırma konusudur. Genel oy hakkının kabul edilmesiyle birlikte seçmen tabanının genişlemesi, sağ partilerin daha stratejik davranmasına yol açmıştır. Meşruiyetlerini koruyabilmek ve parlamentodaki varlıklarını sürdürebilmek için, demokrasi karşıtı tutumlarını terk etmek zorunda kalmışlardır. Başka bir deyişle, toplumsal yapının geri döndürülemez biçimde dönüştüğünü fark eden “yeni” muhafazakârlar, 20. yüzyılın sonuna doğru içinde bulundukları yapısal kısıtların altında siyasal maksatlarını gerçekleştirmek zorunda kalmışlardır.

Aynı dönemde, genel oy hakkı ve demokratik reformlara karşı çıkan bir diğer parti ise Merkez Parti’ydi (Östberg, 2024, s. 106). Daha önce belirtildiği üzere, İsveç’te bağımsız çiftçi sınıfı oldukça yoğundu. Bu durumun bir yansıması olarak, yalnızca çiftçilerin çıkarlarını savunan Merkez Parti’nin kurulması gerçekleşti. Partinin destekçileri içinde bir miktar tarım işçisi olsa bile, aslen kendi toprağını işleten çiftçiler desteklemekteydi. Üretim araçlarına doğrudan sahip olmaları nedeniyle bağımsız çiftçiler, klasik anlamda sömürülen sınıflar arasında yer almaz. Ancak ekonomik eşitsizliklere maruz kalmadıkları da söylenemez. 1914’ten önce Çiftçiler Birliği adıyla örgütlenen bu parti, güçlü bir gelenekselci değerler sistemine sahiptir (Möller, 2020, ss. 56-57). Ayrıca milliyetçi eğilimler de partinin içinde kök salmıştır. 1914 yılında Avrupadaki savaşın İsveç’e sıçramasından korkarak, savunma harcamalarının artırılmasını talep eden büyük bir yürüyüş gerçekleştirmişlerdir (Nordstrom, 2002, s. 90).

20. yüzyılın başlarında İsveç’te, hemen her toplumsal sınıfın çıkarlarını temsil eden siyasi partiler ortaya çıkmıştır. İşçi sınıfını İsveç Sosyal Demokrat Partisi⁷, orta sınıfı Liberal Parti, burjuvazi ve geleneksel sınıfları İlmli Birlik Partisi ve köylü sınıfı Merkez Parti temsil etmekteydi⁸. İşçi sınıfını arkasına alan SAP, hegemonik konumunu 1932’de oturttu. SAP’nin hegemonyasını nasıl kurduğu ve hâlâ neden yitirmediği sorusu önemlidir. Çünkü ilerleyen bölümlerde bu hegemonyayı sağ partilerin neden yıkamadığı tartışılmıştır. SAP’nin hegemonyası, klasik anlamda bir “hegemonik eklemlenme” sürecinden ziyade; sivil topluma derinlemesine nüfuz eden örgütlenmeler, sınıf çatışmasını minimize eden homojen birlik ve toplumsal hareketlerle adım adım inşa edilen bir siyasal süreçten kaynaklanmaktaydı. Östberg (2024, s. 259), SAP’nin hegemonyasını iki temel nedene dayandırmaktadır. Birincisi, kontrolsüz piyasaların yarattığı eşitsizliklere karşı vatandaşlarını koruyan refah devleti politikaları, ikincisi ise partinin örgütsel gücü ve işçi sınıfı içindeki hegemonik konumudur. Ancak stratejik ve ideolojik çıkarları kollamak söz konusu olduğunda, sınıf ittifakları yapmaktan da çekinmediler. Kaldı ki 1933’te iktidarı Merkez Parti ile yaptıkları anlaşma sayesinde sürdürebilmişlerdir (Östberg, 2024, s. 104). Ancak bu anlaşma gibi sınıf ittifakları özgül taleplerin bir araya gelmesinden ibaret değildir. Bu ittifak, potansiyel olarak çatışma barındıran tekil taleplerin geçici birleşimi değil; ortak sınıfsal çıkarlar temelinde kurulan

7 1917’de partinin komünizm yanlısı devrimci kanadı “Sol Parti” ismiyle yeni bir parti kurarak partiden ayrılacaktır.

8 Östberg, liberaller, muhafazakârlar ve çiftçileri burjuva partileri kapsamına almaktadır (Östberg, 2024, s. 104). Ancak çiftçileri burjuva partilerinin arasına almak mümkün görünmemektedir. Çünkü bu sınıflarla arasında çıkar çatışmaları ve güç eşitsizlikleri yaşanmaktadır. Kaldı ki, orta sınıfı temsil eden liberallerin çıkarlarıyla diğerlerinin çıkarları da örtüşmemektedir.

kalıcı bir birlikteliktir. İsveç, sermayenin gücünün en etkili şekilde zayıflatıldığı ülke olarak değerlendirilse de (Östberg, 2024, s. 7), kurulan ittifakların sermayenin uzun vadeli çıkarları ve öncelikleriyle uyumlu olduğu gerçeği göz ardı edilmemelidir. Örneğin Sheri Berman (2012, s. 307), İsveç sosyal demokrasisinin başarısının, burjuvazi ile işçi sınıfının çıkarlarını dengeleyen bir sınıf ittifakına dayandığını belirtir.

Sonuç olarak, 1945 yılına gelindiğinde İsveç'in toplumsal yapısı, yüz yıl öncesine kıyasla köklü bir dönüşüm geçirmiştir. İsveç'in özgün bağlamı neticesinde kurulan SAP hegemonyası bir istisnadır. Avrupa'da 44 yıl aralıksız iktidarını sürdüren ve iktidarda olmasa da seçimlerden genellikle birinci parti olarak çıkabilen başka bir parti bulunmamaktadır. Daha açıkça, sosyal demokratlar tarihlerini kendileri yaptı. Ancak içinde bulunduğu koşullardan yararlandılar. İsveç'te feodalizmin görece zayıf konumu onlara fırsat taşıyacak yapısal bir ön koşuldu. Feodal sınıfların baskısı altında kalmayan birçok sınıftan geniş insan toplulukları toplumsal hareketlere rahatça katılabilirdi. Bağımsız çiftçilerin varlığı SAP'nin onlarla ittifak yapabilmesinin yolunu açtı.

7. Soğuk Savaş'ta Eriyen İdeolojiler

II. Dünya Savaşı'nın ardından İsveç'te sağ partilerin ideolojileri değişim gösterdi. Savaş sonrası Avrupa kıtası Batı ve Doğu olmak üzere ikiye bölündü. Yükselen Nazizm ve faşizme karşı uluslararası koşullar, Batı Avrupa'daki liberal rejimlerin lehine gelişti. Nazi Almanyası ve Faşist İtalya yenildi. Ancak büyük zaferde en büyük rolü Sovyet Rusya oynadı. Bu rolün karşılığında Doğu Avrupa'da Sovyet ideolojisini yayma imkânı buldu. İsveç sağ, Sovyet Rusya'nın jeopolitik yakınlığından dolayı onun rejiminin İsveç'te yayılmasından iyice korkmaya başladı. İki savaş arası dönemde, liberalizm ve komünizme karşı bir alternatif olarak faşist rejimler ortaya çıkmıştı. Savaş sonrasında sağın en radikal biçimi Avrupadan silindi. Dolayısıyla İsveç sağının ideolojisinin “aşırılıkları” törpülenmek zorunda kaldı. Sovyetlerin sosyalist ideolojisine taban tabana zıt oldukları için sosyalizme karşı ittifak kurabilecekleri tek ideoloji liberalizmdi.

Diğer taraftan 1932 sonrasında İsveç'in toplumsal yapısı büyük ölçüde değişti. İsveç Sosyal Demokrat Partisi (SAP) hegemonyasını sağlamlaştırdı. Refah devleti politikaları uygulamaya başladı. Partinin demokratik başarısında, neredeyse Keynes'ten önce uygulanmaya başlayan Keynesçi politikaların önemli bir etkisi olduğu belirtilmektedir (Östberg, 2024, s. 109). Sağ partiler içeride derinleşen SAP hegemonyası ile yüzleşmek zorundaydı.

7.1. Merkez Partisi

1958 yılında “Merkez Partisi” ismini alacak olan Çiftçi Birliği, savaş öncesinde Nazi ideolojisine benzer eğilimler taşıyordu. Parti programında, İsveç'teki azınlıklara yönelik ırkçı ve anti-semitik maddeler bulunmaktaydı. Yabancı ırklardan bahsedilirken “aşağılık” kelimesi kullanılıyor ve bu unsurlara karşı İsveç halkının korunması, partinin üstlendiği ulusal bir görev olarak kabul

ediliyordu (Östberg, 2024, s. 106). Ancak 1945 sonrasında buna benzer atıflar parti programında yer almamaktadır.

Merkez Partisi'nin politikalarını değiştirmesine sebep olan birçok farklı iç faktör de mevcuttu. İsveç sanayileşmesinin hızlanması neticesinde kırdan şehre göç artmıştı ve dolayısıyla tarım sektöründe çalışanların oranı 1900'de %50 iken, 1960'larda %12'ye, 1998'de ise %2'ye geriledi (Widfeldt, 2001, s. 30). Artık kentli seçmenlere hitap eden politikalar geliştirmek kaçınılmaz hale gelmişti. Partinin gençlik örgütüyle beraber liderlik de bu yönde baskı yapmaktaydı (Widfeldt, 2001, s. 21). Partinin ideolojisinde birtakım değişiklikler yaşandı. Birincisi, partinin sosyalist olmadığı ilan edildi (Widfeldt, 2001, s. 23). 1970'lerde kentli çevreci hareketlerle bağlantı kuruldu. Üniversiteli genç İsveçliler arasında yükselen nükleer enerji geliştirilmesi programlarına karşı çıkış, parti için kentli seçmenle iletişime geçmekte fırsat yarattı. Çevrecilik parti profiline dâhil edildi (Widfeldt, 2001, s. 35). Son olarak parti, korumacı ekonomik politikaları savunmaktan vazgeçmişti. Piyasa liberalizmini kabul ederek Liberal Parti ile ittifaklar yapmıştır (Widfeldt, 2001, s. 35).

Görüleceği üzere, parti politikaları 1945 sonrasında önemli ölçüde dönüşmüştür. Ancak Merkez Partisi'nin çiftçilerin çıkarlarını artık gözetmediği söylenemez. Parti politikaları hem şehirli orta sınıfı hem köylü sınıfı aynı anda tatmin etmeye yöneliktir. Seçmen profili içinde açıkça sınıfsal gerilimler barındırmaktadır. Bu durum, seçmenlerin partiden kolayca uzaklaşmasına neden olabilir; 1945 sonrasında ise, partinin hegemonik olamamasının nedenlerinden biri de bu olmuştur. Partinin kırsal çıkarları ve değerleri savunan geçmişi ile şehirli orta sınıfın çıkarları ve değerleri çoğu zaman örtüşmemekteydi.

7.2. İlimli Birlik Partisi

İlimli Birlik Partisi, bu ismini 1969 yılında aldı. İki savaş arası dönemde, *Riksdagshögern* yani Riksdag'ın Sağ Kanadı, ismini taşımaktaydı (Berglund & Lindstrom, 1982, s. 71)⁹. Partinin demokrasi karşıtlığı zaten bilinmektedir. Ancak 1919'da genel oy hakkının kabulünden sonra el mecbur aynı karşıtlığı sürdürmediler. Bunların yanında, korumacılık ve ulusal savunmanın geliştirilmesi konuları partinin savunduğu diğer politikaları (Berglund & Lindstrom, 1982, s. 70). Çünkü büyük toprak sahipleri ve çiftçiler, partinin seçmen tabanını oluşturmaktaydı. Çiftçilerin ürünlerinin serbest piyasaya karşı korunması önceliklerindendi. Partinin mensupları arasında sadece kırsal kesimi temsil eden insanlar yoktu. Büyük işadamları, yani büyük burjuvazi, üst düzey bürokratlar ve yüksek gelirli beyaz yakalılar da bu grupta yer almaktaydı. Öte yandan, ırkçı görüşlere eğilimli gruplar da mevcut olup, bu gruplar 1934 yılında ayrıldılar. Ancak, 1945 sonrasında kırsal kesimin yönelimi değişti. SAP ile Çiftçi Birliği arasında yapılan 'cow trade' anlaşması (Berglund & Lindstrom, 1982, s. 72) sonrasında köylü sınıfı, Çiftçi Birliği'nin devamı niteliğindeki Merkez Partisi ve sol eğilimli SAP'ye yakınlaştı (Berglund & Lindstrom, 1982, s.

9 Amiral Lindman iki muhafazakâr partiyi ("Yeomen's and Burghers' Party" ve Adalet Danışmanı Trygger'in "Ulusal Partisi") birleştirdi.

72). Partinin kırsal kesimdeki gücü azalmaya başladı. Parti, kendi mensuplarının önemli bir çoğunluğu da şehirli elitlerden oluştuğu için orta sınıf şehirli seçmene yöneldi (Berglund & Lindstrom, 1982, s. 71)¹⁰.

İlman Muhafazakâr Parti, SAP'den farklı olarak birçok farklı sınıftan seçmen grubunu içinde barındırmaktadır. Berglund ve Uif (1982, s. 75)'e göre bu durum, partinin ideolojisi ile oy maksimizasyonu arasında ikilime yol açmaktadır. Partinin ideolojisi, geleneksel değerleri savunan ve bireysel özgürlüklerin sınırlandırılmasına yöneliktir. 1970'lere kadar serbest piyasayı ön plana çıkararak devlet müdahalesine karşı bir tutum sergilemişler fakat zamanla refah devleti politikalarını kabul etmek zorunda kalmışlardır (Berglund & Lindstrom, 1982, s. 75). Merkezdeki seçmeni partiye çekip oy maksimizasyonunu sağlamak amacıyla çevre, toplumsal cinsiyet eşitliği, refah politikaları ve sosyal haklar konusunda ılımlı politikalar izlemişlerdir (Berglund & Lindstrom, 1982, s. 78). Bu durum, gelenekselci ideolojiden geri adım atıldığı şeklinde yorumlanabilir. Nihayetinde orta sınıf ve aristokrasi arasındaki sınıfsal gerilimin belirgin olduğu söylenebilir. Sağ partiler her ne kadar orta sınıf ve işçi sınıfına yönelik politikaları ajandalarına dâhil etseler bile, bileşenleri görece homojen çıkarlardan değil özgül taleplerden meydana geldiği için hegemonik olamamaktadır. Sağ partilerin hegemonya kurmasını zorlaştıran en önemli etken, parti mensuplarının üst sınıflardan gelmesi ancak hitap ettikleri kesimin bu sınıftan olmamasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla "hegemonik eklemlenme" hegemonik bir hâle dönüşememektedir. SAP hegemonik kriz yaşamasına rağmen, hegemonik pozisyonunu hâlâ kaybetmemiştir.

7.3. Hristiyan Demokrat Parti

Avrupadaki diğer Hristiyan Demokrat Partilere nazaran İsveç Hristiyan Demokratlarının köklü bir geçmişi yoktur. İsveç hükümetinin dinî ve kültürel politikalarına karşı tepkisel olarak ortaya çıkmıştır. Okullarda dinî eğitimin azaltılması ve cinsel hastalıkların artış gösterdiğine dair bir doktor raporu, Hristiyan organizasyonların hükümet karşıtı kampanya yürütmesine sebep oldu (Karvonen, 1994, s. 141). Hristiyan aktivizminin önde gelen simalarından Lewi Pethrus, Hristiyan Demokrat Parti'yi 1964 yılında kurdu.

Partinin temel politikaları, Hristiyan değerleri savunmakla şekillendi. Kürtaj yasalarına karşıtlık, ebeveynlere çocuk bakımı konusunda kolaylık sağlamak ve çocuklara dini eğitim verilmesi başlıca hedeflerindendir (Möller, 2020, ss. 67-68). Hristiyan Demokratlar, başlangıçta katı dinî tutumlar sergilemelerine rağmen, partiye yeni seçmenler kazandırmak adına merkezci politikalar uygulamaya başlamışlardır. Değişim süreci, Alf Svensson'un 1973'te parti lideri olmasıyla birlikte başlamış; parti, kendini itikadi bir yapı olarak görmediğini vurgulamıştır (Möller, 2020, s. 134). Partinin refah devleti ve aile yardımı politikalarını desteklemesi sebebiyle, partiye yakın duran seçmenler, kürtaj ve eşcinsel evlilik meselelerinde gösterilen yumuşamayla cezbedilmeye

10 1936'da parti mensuplarının %40'ı küçük toprak sahiplerinden, %9'u büyük toprak sahiplerinden oluşmaktaydı.

çalışılmıştır (Möller, 2020, s. 134). Buna rağmen, parti diğer muhafazakâr partiler kadar yüksek bir oy oranına ulaşamamıştır.

1945 sonrasında, muhafazakâr partilerin tümünde ideolojik bir değişim yaşanmıştır. Uluslararası ve toplumsal yapı dönüştükçe, onlar da kendilerini uyarlamak ihtiyacı hissetmişlerdir. Değişimin partilerce içselleştirilip içselleştirilmediği yoruma açıktır. Ancak şu kesindir ki, bir siyasi parti oylarını artırmaya çalışır. Dolayısıyla, İsveç sağının 1932'den beri süren SAP hegemonyasına karşı yeni stratejiler geliştirdiği açıktır. Şimdilik, stratejik davrandıkları sonucu çıkarılabilir.

8. 1973'ten 2000'lere: Neoliberalizme Boyun Eğiş ile Yaşanan Hegemonik Kriz ve Karşı-Hegemonya Girişimi

1970'lerin başında, İsveç refah devletinin altın dönemlerini yaşamaktaydı. Yaşam standartları oldukça yüksek, sosyal güvenlik sistemleri iyi ve ekonomisi güçlüydü (Östberg, 2024, s. 182). SAP 1932'den beri iktidarını sürdürmekteydi. Peki, her şey görüldüğü kadar iyi miydi? 1960'ların sonlarında, SAP hegemonyasındaki sınıf farklılıkları belirginleşti. Refah devleti politikaları neticesinde beyaz ile mavi yakalı işçiler arasındaki eşitsizlikler tam olarak giderilememiştir (Östberg, 2024, s. 177). Öte yandan, belirli bir refaha ulaşan İsveçlilerin ise siyasal, sosyal ve toplumsal açıdan yeni beklentileri oluşmuştur (Östberg, 2024, s. 174). Her ne kadar mavi yakalı işçiler eşitsizlikten şikâyet etse bile, onların da gelir düzeyi yükseldiği için talepleri orta sınıfa yaklaştı. Kaldı ki, sınıfların İsveç nüfusunda dağılımı 1930'larinkinden farklıdır. Orta sınıfın nüfusu, 1970'lerde İsveç'te artış göstermiştir (Östberg, 2024, s. 174). Bu durum, SAP'nin hegemonyasında bir krize işaret eder.

Krizin başlamasında ekonomik, sosyal ve siyasal birçok sebep vardı. Öncelikle, eğitim düzeyinde yaşanan artışla öğrenci hareketleri güç kazandı. Öğrencilerin dünya meselelerine ilgisi arttı. Aynı tarihlerde, Afrika ve Asya kıtasında gerçekleşen Avrupalı devletlerden bağımsızlık savaşları, onların gündemindeydi. Gençler ve akademisyenler, "Yeni Sol" adıyla Marksizm'i yenileyebilecek düşünceler aramaya başladı (Östberg, 2024, s. 187). Hükümetin ekonomi politikalarına yönelik Marksist baskı artıyordu. Refah devleti modelinin, kapitalist devletin sosyal demokratlarca yeniden üretilmiş biçimi olduğu yönünde Marksist eleştiriler mevcuttu ve bu yüzden hükümet, ekonomi politikasını sola yaklaştırdı (Anderson, 2016, s. 726). Ancak, bu politikalar burjuvazinin tepkisini çekti. Diğer taraftan, 1973'teki Petrol Krizi'nden İsveç ekonomisi de etkilendi. İsveç'in petrol bağımlılığı ortaya çıktı ve nükleer enerji gibi alternatif enerji edinme yolları araması gerekmekteydi (Östberg, 2024, s. 198).

İşte tüm bunların neticesinde İsveç hükümeti 1976 yılında seçime gitti. Toplumda hükümete yönelik çeşitli çevrelerce itirazların arttığı bir ortam vardı. Aynı zamanda Petrol Krizi sonrasında kemer sıkma politikalarıyla neoliberal ekonomiye geçiş belirginleşecekti. SAP önce kemer sıkma politikalarına yanaşmadı. Ancak enflasyon artmaktaydı. 1976 seçimlerinde sağ blok ilk kez bir araya gelebildi. Liberal ve muhafazakâr partiler "hegemonik eklemlenme"ye uygun bir strateji benimsediler. Orta sınıfın yükselişi, işçi sınıfının ve burjuvazinin şikâyetleri derken,

toplumda yeni oluşan farklı talepler söz konusuydu. İsveç sağ, Laclau ve Mouffe'un bahsettiği özgül taleplerden "oluşan bir 'boş gösteren' etrafında" eşdeğerlik zinciri oluşturdu. Öğrenciler ve akademisyenlerin bir kısmının Marksizm'i revize etme isteği, mavi yakalıların ücret ve sosyal yardım artışı beklentisi ile burjuvazinin solcu ekonomi politikasından duyduğu hoşnutsuzluktan eşdeğerlik zinciri yaratıldı (Östberg, 2024, s. 198). Zincirin boş göstereni çevrenin korunmasıydı ve bu kavram, her özgül talep için farklı anlamlar taşıyordu. Liberal ve muhafazakâr partiler bu boş göstereni ekonomik büyüme ve sanayileşmenin sürdürülebilirliği biçiminde yorumladı ve destek verdi (Östberg, 2024, s. 222). Diğer taraftan Yeni Sol, ekonomik eşitsizliklerin giderilmesiyle, orta sınıf ise yaşam kalitesinin artırılması ve post-hümanist düşünceden kaynaklı sosyal sorumluluk düşüncesiyle ilişkilendirdi. Ayrıca, nükleer enerjinin dünyayı yok oluşa sürükleyeceği korkusu da revaçtaydı. Çevrenin korunmasına yönelik boş gösteren oluşturulmasında bu korku adeta bir tutkal işlevi gördü. Nihayetinde SAP'nin 44 yıllık iktidarına karşı, karşı-hegemonik bir blok oluşmaya yüz tuttu.

Gel gelelim, hegemonik olduğu farz edilen eklemlenme tam anlamıyla hegemonik olamadı. 1982 yılında SAP, hükümeti geri aldı. Her zaman hükümet kuramasa da seçimlerden birinci parti olarak çıkmaya devam etti. Sağın hegemonyasının kurulamama sebebi nedir? Birincisi, özgül taleplerin birleşiminden hegemonya kurulabileceği varsayımdır. Birleşimin içindeki sınıfsal gerilimler hesaba katılmadan hegemonik oluşumlar istikrarlı olamaz. Sınıfsal gerilimler birleşimin içini oyar. Nitekim, İsveç sağ, gelir gelmez kemer sıkma politikaları uygulayan neoliberal sağ hükümetin etrafında birleşimi sürdürememiştir. İttifakın bileşenlerini büyük burjuvazi, orta sınıf, köylü sınıfı ve işçi sınıfının ufak bir kısmı oluşturmaktadır. Burjuvazi kârını artırmayı hedeflerken, orta sınıf enflasyonun düşürülmesini istemektedir. İşçi sınıfı artan işsizlik sonucunda istihdam talep ederken, köylü sınıfı düzensiz piyasalar karşısında korunmayı beklemektedir.

İkincisi, hegemonik eklemlenme yaklaşımının sorunlu yapı-fail anlayışıdır. Yapıyla fail arasında düalist bir ilişki bulunmasaydı, gerçekten hegemonya dönüşümleri söylemler yoluyla kolayca gerçekleşebilirdi. İsveç örneğinde sağ, SAP'nin hegemonyasını yıkıp yerine kendi yerleşemedi. Çünkü toplumsal yapı failden bağımsız olarak "var"dır ve varlığından ötürü etkileri anlaşılabilir. Ontolojik bağlamda fail ve yapı iki farklı gerçeklik düzeyidir. İsveç'te toplumsal yapı kapitalist dönüşümden sonra söylemler vasıtasıyla değiştirilemeyecek düzeyde kalıplaşmış durumdadır. Bu kalıplaşmış yapı failer tarafından yeniden üretilir. İçinde sınıf çelişkileri veya özgül talepler barındırmayan homojen bir karşı-hegemonya oluşuncaya değin de SAP'nin hegemonyası yıkılmayacaktır.

Üçüncüsü, sivil topluma tam anlamıyla nüfuz edememiş veya yerleşik hegemonik yapıları sarsamamış, yalnızca söylemsel düzeyde kalan bir ittifakın, kendi hegemonik düzenini inşa etme noktasında başarısız olmaya mahkûm olduğu gerçeğidir. SAP'nin kurduğu hegemonya 19.yüzyıldan itibaren sağlamlaşmış tarihsel bir hegemonyadır. SAP sendikalara, sosyal kulüplere ve okullara sızarak hegemonyasını tesis etmiştir. Bu tarihsel hegemonya toplumsal yapıyı dönüştürmüştür. Bugün bile SAP'nin bazı politikaları neredeyse dokunulmaz kabul edilir. Örneğin sağ partiler bile bugün hâlâ SAP'nin refah devleti politikalarını eleştirmemektedir. Refah

devleti düşüncesi öylesine yer etmiştir ki İsveç Demokratları (SD) “Halkın Evi” metaforuyla o dönemlerin hatırasına olumlu bir atıfta bulunmaktadır. Hatta SD’li yetkililer iktidara geldiklerinde açıkça refah politikalarını sürdürceğini öne sürmektedir.

Nihayetinde İsveç’te SAP hegemonyası 1976’dan beri hegemonik kriz içindedir. Gramsci’nin deyişiyle “eskinin ölmekte olduğu ancak yeninin henüz doğmadığı” organik bir kriz söz konusudur. SAP iktidarı tekrar devraldığında refah devleti politikalarını terk etmiştir. Neoliberal politikaları uygulamaya koyarak işsizliği gidermeyi önceleyen anlayıştan vazgeçmiştir. Dolayısıyla işçi sınıfı içindeki hegemonik konumu sarsılmıştır. 1976’dan 2000’e değin birçok kez sağcı hükümetler iş başına gelmiş ancak SAP’yi yerinden edecek hegemonyayı kuramamıştır. Sağın bu eklemlenme stratejisinin, yani eyleminin sonucu radikal sağın güçlenmesi olacaktır.

9. Beklenmedik Sonuç: 2010’larda Radikal Sağın Yükselişi

Sağ hükümetler neoliberal kemer sıkma politikalarını 1980’lerde uygulamaya başladı. Aynı reçeteyi zaman zaman Sosyal Demokrat Parti hükümetleri de takip etti. Enflasyonla mücadele, SAP’nin programına girdi (Östberg, 2024, s. 239). İsveç ekonomisi 1980’lerin sonunda ekonomik kriz yaşadı. 1990’larda iktidar, Sosyal Demokrat Parti ve İlman Muhafazakâr Parti arasında gidip geldi; ancak ekonomik krize çare bulamadılar. Kamu sektöründe kesintilerle birlikte piyasa odaklı reformların ardı arkası kesilmedi (Rosamond, 2016, s. 606). Üstüne, 1991’de İsveç, Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)’na katılma kararı aldı. AET’nin ekonomik yapısına uyum çerçevesinde, küreselleşmeye uyumlu neoliberal reçeteler takip edildi (Östberg, 2024, s. 253). Hem sağın hem de solun aynı ekonomik politikaları tercih etmesi, İsveçlilerin ekonomik sorunlarına çare olamadı. 1986’da hükümet işsizlik yardımını kesip düşük ücret artışı yapınca bir dizi grev ve protesto patlak verdi (Östberg, 2024, s. 241). Fakat SAP’nin lideri Olof Palme’nin suikaste kurban gitmesinden sonra bu protestoların şiddeti dindi. 1990’larda işsizlik artarken toplumdaki düşük gelirli kesim neoliberal politikaların etkisini giderek daha çok hissetti (Östberg, 2024, s. 248). Kuisma ve Ryner (2012)’a göre, yüksek işsizlik refah devletinin tam istihdamı önceleyen mali temellerini tamamen ortadan kaldırmıştır.

Toplumsal beklentileri ne sağın ne de solun iktidara gelmesiyle çözülemez durumdaydı ve bir çıkmazdaydı. SAP’nin hegemonyası düşüşteyken sağ siyaset onun yerini alacak politikalar üretmedi. 1976’da kurulan hegemonik eklemlenme uzun süreli olmadı. Çevre siyasetini temel alan Yeşil Parti 1981’de çoktan kurulmuştu. Hegemonik eklemlenmenin boş göstereni gerçekten boşa çıktı. 1991 yılında sağ siyasetin çıkmazı ilk beklenmedik sonucunu yarattı. Radikal sağcı Yeni Demokrasi Partisi kuruldu ve İsveç parlamentosuna girdi. Bu, radikal sağın ilk deneyimiydi. Fakat fazla tutunamayarak 2000’de kendini feshetti.

10 yıllık aradan sonra radikal sağ yönelim başka bir siyasi partiyle kendini gösterdi: İsveç Demokratları (SD). Ekonomi politikalarında başarısızlığın üstüne göçmen krizinin eklenmesi ve hegemonik krize merkez sağın çare getirememesi, SD’nin Yeni Demokrasi Partisi’nden çok daha güçlü bir şekilde yükselmesine sebep olmuştur ki parti 2022 seçimlerinde en yüksek oyu

alan ikinci partidir. Parti, 1998 yılında eski bir Nazi destekçisi Anders Klarström tarafından kurulmuştur. Başlangıçta ırkçı düşüncelerini açıkça ifade etmelerine rağmen seçmen portföyünü genişletmek amacıyla ılımlı ve demokrasi yanlısı bir tutum sergilemektedirler (Hellström & Nilsson, 2010). İdeolojik anlamda Avrupa'daki muadillerinden neredeyse hiç farkları yoktur. Göç politikalarının yarattığı çok-kültürlülüğün İsveç'in sosyal uyumunu bozacağı düşüncesiyle kimliksel bir politika izlemektedirler (Hellström & Nilsson, 2010, s. 62).

1976'da SAP'nin düşüşünden bugüne kadar gelen süreçte kısa bir patika bağımlılık gözlemlemek mümkündür. Hatta bu patika diğer Avrupa devletlerinde de görülebilir. Çünkü neoliberal dönüşüm küreselleşmiş bir olgudur. Wendy Brown (2015)'dan alıntılanarak şu iddia edilebilir ki neoliberal ekonomi politikaları siyaseti tüketmiş, siyasilere güveni azaltmış ve toplumsal sorunlara farklı çözümler sunabilecek ideolojileri deyim yerindeyse öldürmüştür. Liberalizmin radikalleşmiş boyutu olan neoliberalizm, kendine rakip olan her türlü düşüncüyü bastırmıştır. Ana akım siyasi partiler ekonomik, siyasi ve toplumsal bağlamda herhangi bir soruna liberal düşüncenin dışından bakamamaktadır. Siyasetin dar bir alana hapsedilmesi radikal sağın güçlenmesiyle neticelenmiştir. Neoliberalizmin, toplumu siyasal süreçlerden dışlayan ve siyasetle bağlarını zayıflatan bir yaklaşım olarak uzun bir süre içerisinde yoğunlaşması, günümüzde Avrupa'da öfkeli, radikal ve ırkçı grupların etrafında bir toplumsal birleşim sürecini tetiklemektedir.

10. Sonuç

İsveç sağının demokrasiye, topluma ve ekonomiye ilişkin fikirleri dönüşüm geçirmiştir. 19. yüzyıldan 1945'e değin kitlelerin siyasette etkin olmasına karşı çıkan, kapitalizm öncesi toplumsal hiyerarşileri sürdürmeyi isteyen ve korumacı ekonomi politikalarını savunan İsveç sağı, 1945 sonrasında kitle partilerine dönüşmüş, demokrasi karşıtı retorikten vazgeçmiş, feodal hiyerarşik yapıyı savunmayı bırakmış ve liberal ekonomi politikalarını benimsemiştir. Bu dönüşümü anlamak ve açıklamak için makale uzun dönem tarihsel yapıların dönüşümüne odaklanmıştır. Öncelikle, altyapıda gerçekleşen dönüşümlerin—yani feodalizmden kapitalizme geçişin—İsveç'in toplumsal yapısını nasıl değiştirdiği incelenmiştir. Dolayısıyla bu makale için materyal koşullardaki değişimin üst yapıyı şekillendirdiği fikrini savunduğu söylenebilir. Ancak bundan kaba yapısalci materyalizm anlaşılmamalıdır. Çünkü bu makale, yapı ve fail arasındaki etkileşimi diyalektik bir ilişki olarak kabul eden Roy Bhaskar'ın Dönüşümsel Toplumsal Eylem Modeli'ni kullanmaktadır. Modele göre fail toplumsal yapılarla sürekli etkileşim içindedir ve onları ya yeniden üretir ya da dönüştürür. Kaba materyalist perspektifteki gibi failler yapının etkisi altında bulunan edilgen özneler değildir. Örneğin, İsveç sağı maksatlı bir aktör olarak kendi siyasal, toplumsal ve ekonomik fikirlerini uzun bir süre sürdürmüştür. Ancak, 1945 sonrasında toplumsal yapıyı tekrar dönüştüremeyeceklerini fark ederek ona eklemlemek zorunda kalmışlardır. Refah devleti politikalarını bugün hâlâ radikal sağın bile savunuyor olması bunun işaretidir.

Sağ partiler toplumsal yapının dönüştüğünü fark ettiklerinde demokrasiye uyum sağlama amacı gütmüşler ve stratejilerini değiştirmişlerdir. SAP hegemonyasına karşı demokratik yollardan

karşı-hegemonik stratejiler benimsemişlerdir. 1976'da 44 yıllık SAP iktidarına son veren sağın seçim zaferi bu stratejilerin ilk meyvesidir. Aynı zamanda toplumsal yapıyı dönüştürmek için de ilk imkândır. İsveç sağı SAP'ye karşı karşı-hegemonik bir blok oluşturmuş ve toplumda bulunan farklı özgül talepleri birleştirmeyi kısa süreliğine başarabilmiştir. 1976 seçimlerinde sağ blok içinde yer alan partiler, çevre hareketleri ve üniversiteli orta sınıf seçmenlerle ittifak kurarak SAP'ye karşı bir blok oluşturmuştur (Östberg, 2024, s. 222). Ancak karşı-hegemonik bloğun içerdiği sınıfsal çatışmalar nedeniyle hegemonik olamamıştır. İsveç'te gerçekleşen 1976 seçimleri ve sonrasında SAP hegemonyasının yıkılmaması şunu göstermektedir ki, hegemonik eklemlenme teorisinin zayıf noktalarından biri sınıfsal gerilimleri özgül taleplerle neredeyse eş değer kabul etmesi ve sınıfsal çıkarların belirleyiciliğini yeterince hesaba katmamasıdır. Öte yandan, hegemonik eklemlenme teorisinin yapı ve failin ontolojik olarak ayrılıklarını kabul etmemesi de yapısal faktörlerin etkisinin küçümsenmesine yol açmaktadır. Örneğin, SAP'nin 1976'daki yenilgisi sadece sağ partilerin eklemlenme stratejisiyle açıklanamaz; aynı zamanda 1973 Petrol Krizi'nin ekonomik yapıyı değiştirmesi, refah devleti sistemini zora sokması ve seçmen davranışlarında yapısal bir dönüşüme yol açmasıyla da ilişkilidir. Aynı zamanda bu örnek yapı ve failin birbirinden bağımsız olarak var olduklarını da gösterir.

Nihayetinde 1976'da SAP'nin iktidarını kaybetmesi onun hegemonik konumunun sarsılmasına sebep olmuş, fakat yıkılmasının yolunu açmamıştır. Karşı-hegemonik sağ bloğun içsel gerilimleri yüzünden sağ partiler tarafından toplumsal talepler yerine getirilememiştir. Nitekim sağ partilerin eylemlerinin beklenmedik sonucu radikal sağın yükselmesi olmuştur. Bu makale 1976 seçimlerinin İsveç siyasetinde bir patika bağımlılığına sebep olduğunu göstermektedir. Neoliberal politikaların uygulanmaya başlamasıyla ne SAP ne sağ blok toplumsal talepleri dizginleyebilmiştir. Nitekim bu boşluğu kullanan İsveç Demokratları 2010'lu yıllarda yükselişe geçmiştir. İsveç'te şüphesiz bir toplumsal devrim potansiyeli şu an için gözükmemektedir. Daha çok siyasal partilerin yaşadığı meşruiyet krizi söz konusudur. Radikal sağın tüm Avrupa'da yükseldiği düşünüldüğünde bu durumun İsveç'e özel olmadığı anlaşılabılır. Ancak diğer Avrupa devletlerine nazaran, İskandinav ülkelerinde radikal sağın yükselişi geç bir tarihte olmuştur (2010'larda). Fakat bu makalenin konusu İsveç ile sınırlıdır. Sonuç olarak bu çalışmanın bulgularının, hegemonya oluşturma süreçlerinde sınıfsal çatışmaların ve yapısal sınırlandırmaların göz ardı edilmemesi gerektiğini ortaya koyduğu söylenebilir.

Kaynakça

- Anderson, J. (2016) A Model of Welfare Capitalism? Perspectives on the Swedish Model, Then and Now. J. Pierre (der.), *The Oxford Handbook of Swedish Politics* (718-735). Oxford: Oxford University Press.
- Bengtsson, E. (2023) The Evolution of Popular Politics in 19th-Century Sweden and the Road from Oligarchy to Democracy. *Journal of Modern European History* 21(1): 71–89.
- Berglund, S. & Lindstrom, U. (1982) The Conservative Dilemma: Ideology and Vote Maximisation in Sweden. Z.H. Layton (der.), *Conservative Politics in Western Europe* (69-81). London: Macmillan Press.
- Berman, S. (2012) *Siyasetin Öncelliği* (Çev. N. Atabağsoy & S. Torlak). Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Bhaskar, R. (1998) *The Possibility of Naturalism*. London: Routledge.

- Bhaskar, R. (2008) *A Realist Theory of Science*. London: Routledge.
- Braudel, F. (1972) *The Mediterranean and the Mediterranean World in the Age of Philip II*. New York: Harper & Row.
- Brown, W. (2015) *Undoing the Demos – Neoliberalism's Stealth Revolution*. Cambridge: Zone Books.
- Creaven, S. (2015) The 'Two Marxisms' Revisited: Humanism, Structuralism and Realism in Marxist Social Theory. *Journal of Critical Realism* 14(1), 7-53.
- Deloy, C. (2022) Victory for the Rightwing and Breakthrough for the Sweden Democrats (SD) Are Now the Second Largest Party Following the Parliamentary Elections. *Robert Schuman Foundation*, September 13. <https://www.robert-schuman.eu/en/monitor/1946-victory-for-the-rightwing-and-breakthrough-for-the-sweden-democrats-sd-are-now-the-second-largest-party-following-the-parliamentary-elections> (Erişim Tarihi: 09.01.2025).
- Hellström A. & Nilsson T. (2010) We Are the Good Guys': Ideological Positioning of the Nationalist Party *Sverigedemokraterna* in Contemporary Swedish Politics. *Ethnicities* 10(1), 55-77.
- Hirschmann, A. (1994) *Gericiliğin Retoriği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karvonen, L. (1994) Christian Parties in Scandinavia: Victory Over the Windmills? H. David (der.), *Christian Democracy in Europe: A Comparative Perspective* (121-141). London: Pinter Publishers.
- Kolasi, K. (2024) Reconciling Tensions in the Analysis of Bourgeois Revolutions: A Critical Realist Approach. *Uluslararası İlişkiler Dergisi* 21(82), 79-96.
- Kuisma M. & Ryner M. (2012) Third Way Decomposition and the Rightward Shift in Finnish and Swedish Politics. *Contemporary Politics* 18(3), 325-342.
- Kurunmäki, J. (2019) The Making of 'Swedish Democracy': Anti-Aristocratic, Royalist, Reformist and Exemplary. *Journal of Modern European History* 17(2), 147-160.
- Kurunmäki, J. (2024) Parliamentary Debate and the Construction of the National Characteristics of Swedish Parliamentarism. *Parliaments, Estates and Representation* 44(3), 1-18.
- Laclau, E. (1996) *Emancipation(s)*. London: Verso Books.
- Laclau, E. & Mouffe C. (2012). *Hegemonya ve Sosyalist Strateji*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marx, K. (2016) *Louis Bonaparte'nin 18 Brumaire'i*. İstanbul: Yordam Kitap.
- Marx, K. & Engels, F. (2011) *Komünist Manifesto*. Ankara: Yordam Kitap.
- Mahoney, J. (2001) *The Legacies of Liberalism: Path Dependence and Political Regimes in Central America*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Moore, B. (2016) *Demokrasinin ve Diktatörlüğün Toplumsal Kökenleri*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Möller, T. (2020) *Political Party Dynamics and Democracy in Sweden*. New York: Routledge.
- Nordstrom, B. J. (2002) *The History of Sweden*. London: Greenwood Press.
- Östberg, K. (2024) *The Rise and Fall of Swedish Social Democracy*. London, New York: Verso Books.
- Özdalga, E. (2011) *Tarihsel Sosyoloji*. Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Rosamond, A. (2016) Swedish Internationalism and Development Aid. Jon Pierre (der.), *The Oxford Handbook of Swedish Politics* (595-615). Oxford: Oxford University Press.
- Runestam, S. (1966) *Förstakammarhögern och Rösträttsfrågan 1900-1907*. Norstedt: Svenska bokförlaget.
- Tilly, C. (2001) *Zor, Sermaye ve Avrupa Devletlerinin Oluşumu*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Widfelt, A. (2021) The Swedish Centre Party: The Poor Relation of the Family?. D. Arter (der.), *From Farmyard To City Square? The Electoral Adaptation Of The Nordic Agrarian Parties* (16-49). New York: Routledge.
- Yalvaç, F. (2021). Giriş. B. Teschke (der.), *Uluslararası Tarihsel Sosyoloji* (17-128). Ankara: İletişim Yayınları.

A Historical Sociological Analysis of Right-Wing Politics in Sweden: From Anti-Democracy to Mass Parties

Furkan YAMAN*

The aim of this article is to examine the historical transformation of right-wing politics in Sweden from a historical sociological perspective. The scope of the study extends from the mid-19th century to the present day. In this context, the historiographical method of Fernand Braudel and the Annales School, which prioritizes the transformation of social structures in long-term historical processes, known as *longue durée*, is employed. The article explores the long-term historical events behind the historical transformation of right-wing politics in Sweden. The impact of Sweden's transition from feudalism to capitalism and the subsequent development of parliamentary democracy on the Swedish right-wing is examined. In this study, the transition from feudalism to capitalism, the welfare state established after the world wars, and the emergence of the neoliberal state after the abandonment of welfare state policies in the 1970s are considered significant milestones in Swedish politics.

The first phase of analysis focuses on the effects of capitalist industrialization on Sweden's political landscape. During the 19th century, Sweden underwent rapid economic changes, leading to the emergence of new social classes and shifting power dynamics. The transition from feudalism to capitalism led to ruptures in the hierarchical structure of the feudal system, while also giving rise to new social classes. In the capitalist order, a new hierarchical structure emerged. The rise of industrial capitalism significantly altered the traditional social structure, fostering the growth of the labor movement and laying the groundwork for modern political parties. As a result, conservative elites, who initially resisted democratic reforms, had to adapt to the expanding political participation of the working and middle classes.

The second turning point, the Cold War period, saw the ideological transformation of the Swedish right. While earlier conservative parties were resistant to democracy and social reforms, post-war geopolitical shifts and the rise of the Soviet Union forced them to adopt more liberal democratic stances. Sweden, in order to position itself during the Cold War, adopted liberal democracy by aligning itself with the Western bloc due to the Soviet threat. The growing dominance of the

* PhD Student, Ankara University, frknyaman@ankara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-3257-5362.

Swedish Social Democratic Party (SAP) in this period meant that right-wing parties had to redefine their political strategies to remain relevant. However, despite these adjustments, SAP maintained its hegemonic position in Swedish politics until 1976.

The third major phase of transformation occurred in the aftermath of the 1973 Oil Crisis and the broader economic downturns of the 1970s. The crisis revealed the limitations of the welfare state model and led to the adoption of neoliberal policies, fundamentally reshaping Sweden's political economy. The right-wing parties, changing their previous economic understanding, capitalized on growing dissatisfaction with high taxation and government intervention, promoting market liberalization. The 1976 elections marked a historic break, as right-wing parties ended SAP's uninterrupted 44-year rule. However, despite their electoral victory, these parties struggled to establish long-term hegemony. The path dependency created by SAP's enduring influence and the failure of the right to articulate a cohesive alternative vision prevented a full-scale ideological shift.

This study employs two theoretical frameworks to interpret these transformations. The first is Roy Bhaskar's Transformational Model of Social Action (TMSA), which explains the interplay between political actors and social structures. It provides insights into how the actors in Swedish politics overcame historical conditions, how they were shaped by the structure, and how they simultaneously transformed it through structural contradictions. The second framework is Ernesto Laclau and Chantal Mouffe's theory of hegemonic articulation, used to analyze the strategic successes of the Swedish right in 1976 elections. According to this perspective, the right attempted to construct an anti-SAP coalition by linking various political demands through discursive articulation. However, internal class tensions within right-wing alliances ultimately undermined their capacity to establish hegemony.

One key argument of this study is that the inability of the Swedish right to achieve long-term hegemony created a path dependency that facilitated the rise of radical right-wing movements. As mainstream right-wing parties failed to consolidate power and provide a compelling alternative to SAP's dominance, political disillusionment among certain voter segments contributed to the electoral success of far-right parties in the early 21st century. The rise of the Sweden Democrats (SD), resigning from legitimacy crisis, as a significant political force exemplifies this unintended consequence.

Furthermore, this study critiques the limitations of hegemonic articulation theory in explaining long-term political transformations. While Laclau and Mouffe's approach effectively captures the dynamic nature of political struggles, it underestimates the enduring influence of class structures and economic constraints. The Swedish case demonstrates that ideological realignments are not merely a product of discursive reconfigurations but are also deeply embedded in material conditions. The persistence of SAP's hegemonic influence, despite economic crises and electoral defeats, underscores the structural resilience of social democratic institutions in Sweden. This

shows that structure and agency are ontologically distinct. The lack of a dualistic understanding of agency and structure is a shortcoming of the articulation theory.

The research also considers the role of electoral strategies and coalition-building in shaping political outcomes. Despite their ideological differences, Swedish right-wing parties have periodically combined specific demands to form chains of hegemonic articulation to challenge the SAP's hegemony. However, these alliances have often been fragile due to underlying ideological differences and conflicting class interests. The failure to form a durable center-right coalition has failed to dislodge the SAP's hegemonic position shaken previously.

In conclusion, this study highlights the historical trajectory of the Swedish right as a complex interplay of ideological adaptation, structural constraints, and unintended consequences. The analysis underscores the challenges faced by right-wing actors in dismantling SAP's hegemonic position and suggests that the failure to construct a sustainable right-wing hegemony has had long-term implications for Swedish politics. The findings contribute to broader debates on historical sociology, political transformation, and the dialectical role of agency with structure in shaping institutional continuity and change.